

Karel Bejsta: Loupež u babičky Jaremy Copacušky.

Krise! Kolikrát se to slovo dnes vysloví. Vyslovují je bohatí, chudí, vyslovuje je dělník i továrník, boháč i žebrák. Krise — to slovo se dnes vžilo a hlodá v duši každého jako mor.

Rusín místo slova krise vzdychá: „Bídaáá!“ a to slovo protáhne tak, jako by měl smrt na jazyku. Zakroučí při tom očima tak zbožně, že by Bůh, kdyby ten zbožný obličej spatřil, sám zaplakal a povolal by naříkajícího syna do svého království.

„Bídaááá!“ vzdychá i žebračka Jarema Copacuška Metrova, které je šedesátpět let. A hned spustí:

„Celý den sedím u boží cerkvi. Celý den vznáším k Bohu modlitby za své spoluobčany, celý den tam natahuji ruku pro milodary a když to spočítám, tři, pět korunek vyberu. A z toho popu Andreji musím dát celou třetinu. Ano celou třetinu sebere. A jindy. Před dvěma, pěti, desíti léty? Sedla jsem k cerkvi a spustila otčenáš. Dnes padají desetihalěře. A tehdy? Korunky i pětikorunky se mnohdy sypaly. Po modlí se za duši mého Hrece, prosily gazdyně. Prosily, protože moje modlitba pomáhala. A dnes? Na modlitbu bídné ženy nedají. Soucitu nemají. Bože, je to dnes svět. Bídaááá...“

Babička Jarema Copacuška Metrova chodí jako bez duše. Hlavou jí vrtá myšlenka: „Soucit, soucit kdyby se mnou měli, přece by nějaká ta korunka padla. Ale dnes hledat soucit? Každý vzdychá to slovo „bídaáá“ a nedá. Nedá ani

gazda Michajlo Kopašňuk Vasilů, který má mažetku, že neví kam s ním. A ten vždycky dával na modlení za svoji nebožku ženu. A letos se oženil s osmnáctiletou Marikou Kendratučkou a na modlení více nedává. Jako by byl rád, že jej osud zbavil staré ženy. Teď ovšem se mu to žije s mladou a chytlavou ženou lépe. A kdo mu ji vymodlil? Já, Jarema Copacuška Metrova...“

Nemají lidé se mnou soucitu. Nemají. Bože můj, jak docíliti toho, aby měli se mnou soucit? — dumá Jarema Copacuška, když uléhá ke spánku. A než usne, počítá v duchu, zda se příští neděli, až přijde zase k cerkvi zvýší její kapitál 95 korunek a o kolik.

Ano, devadesátpět korunek má Jarema Copacuška. Devět stříbrných desetikorunek a jednu pětikorunu. Lesklé a krásné leží v komoře pod berbenicou (bečkou) kyselého mléka. Zloděj ani loupežník je nenajde. Babička usíná a poslední její myšlenka platí touze, aby s ní lidé měli soucit.

Je neděle. Je krásné letní jitro. Ještě není pět hodin a ranní sluníčko už ozařuje vrcholy hor. Je ticho, takové sváteční ticho.

A tu slyš!

„Bože, božíčku náš rusíínský! Bože, božíčku, proč trestáš tolik služebničku, která denně k tobě modlitby vroucí a srdečně vysíláááá“

Proč posíláš na ní takové neštěstí? Proč dopouštíš, aby rozbojníci nečestní lezli v noci do mé chatky, proč dopouštíš, aby mne okradli? Ach Bože, božičku, lidé, kde jste, kde jste!!! Pomozte bídne vdovici, která se za vás denně modlí, dostat její peníze. Bez haléře a kouska chleba jsem zůstala. Jako kůl v plotě, bídna a ubohááá. Ach, kdo dá dnes Jaremě Copacušce najísti? Kdo jí korunkou pomůže nahradit škodu? Ach, aj, ajajaááááj!”

Babka Jarema Copacuška pláče a nařiká. Okolo ní stojí gazdové i gazdyně a pokyvují hlavami. Ženy mají v očích slzy. Některá nese kukuřičnou mouku, jiná kousek slaniny, všichni mají s Jaremou Copacuškou soucit.

Bože, soucit. Tolik ho Jarema Copacuška potřebovala.

A už jsou zde páni žandáři. A babička jim líčí celou loupež. V noci, v kolik hodin neví, vlezli k ní loupežníci. Oknem. Vlastně ne oknem, děrou ve střeše. Vidíte, tamhle je ta díra. Ano, tou do chatky vlezli a potom vlezli. Vlezli k ní a „dávaj babo hroše lebo tvoja smert!” zařvali. Na očích měli škrabošky a v rukou nože.

„Kolik bylo lupičů?” ptá se vyšetřující strážmistr.

„Jo, tři byli, tři. A čtvrtý se mi zdá, čekal pod oknem. Takhle babičku škrtili. Jo, jo, tam tou děrou vlezli do chatky a tou samou děrou po loupeži odešli. A devadesátpět korunek babičce Jaremě Copacušce vzali. Devadesátpět korunek,” řve babička až se hory, vysoké Karpaty, zelenají a okolostojící gazdyně pláčí s ní.

Páni žandáři jsou v chatce. Pozorně a opatrně prohlížejí každý koutek. Hledí na díru ve střeše a krotí hlavou. Ano, jeden se i trochu usmívá. Nedůvěřivě. Vylezl k samé díře a vyláhl centimetr. Změřil otvor a seskočil dolů.

„Prosím vás, babičko, jací byli ti chlapi? Velicí, malí?” zeptal se Jaremy Copacušky.

A Jarema Copacuška ukazuje nad hlavu a vypravuje, že to byli chlapi jako hory, nevidaní, obrovští.

„A jak to, babičko, že prolezli takovou dírkou ve střeše do chatky?” zeptal se babičky.

A babička je už podrážděná. Copak ona ví jak tam vlezli? Dost je toho, že ji okradli, že jí hrozili zabitím, že má pryč peníze. „Peníze,” řve babička.

„My se babičko podíváme, jestli snad ti zloději nejsou zde v chatce,” povídá jeden žandár a leze do komory. V babičce není života. Proč ten žandár hledá ty zloděje v komoře? Proč leze do beček od mléka? Co chce v truhle? Co chce pod bečkou — božičku náš rusínský, božičku — co chce pod berbenicou kyselého mléka?

A pan žandár už leze z komory. V ruce drží kus zabaleného rusínského plátna a v něm — v něm je devadesátpět korunek, které jí dle udání ukradli v noci loupežníci nečestní.

„Babičko, babičko,” zavýčitali páni žandáři. „Pročpak jste nás tak oklamala?”

„Pánové, bidááá. Bidááá je na tom světě. Lidé soucitu s chudou ženou nemají. Dřív dávají korunky, někdy i pětikorunka kápła. A dnes jen pětihaléře. Chtěla jsem, aby měli se mnou soucit. Potom by zase penízky kapaly.”

„A místo soucitu sklídíte nenávisť,” procedil skrze zuby pan „vachmajster” a udal babičku Jaremou Copacuškou pro klamání úradů.

A babička Jarema Copacuška Metrova chodí zase jako bez duše.

„Ani zloději, ani loupežníci by ty peníze nenašli, a páni žandáři je našli,” vzlyká babička Jarema Copacuška a nedaleká hora Magurica jako by odpovídala: „Našli, našli —”